

Havva'nın Kaburgası: Şiddetin Kayıp İzleri

33. BÖLÜM

Özge ÜNLÜTÜRK
Arif GARBİOĞLU

GİRİŞ

T.C. Anayasası'nın "kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı"nın tanımlandığı 17. maddesine göre, devlet herkesin yaşam hakkını garanti altına almakla sorumludur ve buna göre kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağını" taahhüt eder. Toplumsal cinsiyete dayalı her türlü şiddet ise söz konusu anayasal hakkın ihhalidir.

Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Tür- lü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin 1992'de aldığı 19 sayılı Genel Tavsiye Kararı'nın ilk mad- desinde toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, "ka- dınların erkeklerle eşit hak ve özgürlüklerden yararlanma becerisini ciddi şekilde kısıtlayan bir ayrımcılık şekli" olarak tanımlanmıştır (1).

Bu karar doğrultusunda temellendirilen ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1993 yılında kabul edilmiş olan Kadına Yönelik Şid- detin Önlenmesi Bildirgesi'nde kadına yönelik şiddet, "İster kamusal, ister özel hayatta meydana gelsin, tehdit, zorlama veya keyfi olarak hürriye- tinden yoksun bırakma gibi eylemler dahil olmak üzere kadınlara fiziksel, cinsel veya duygusal za- rar veren veya acı çekmeyle sonuçlanan veya so- nuçlanması muhtemel cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemi" olarak tanımlanmaktadır (2). Bu bildirgede şiddet türleri fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik ve sözlü istismar olarak sınıflandırıl- rken, kadınların maruz kaldıkları namus cina-

yeti, cinsel taciz ve tecavüz gibi eylemler de bu sınıflandırmanın yanında farklı şiddet biçimleri arasında tarif edilmiştir. Bu bildirge ile kadına yönelik şiddetle mücadelede devletlerin gelenek, görenek veya din gibi gerekçeler öne sürmelerin- nin önüne geçilmiştir.

İnsan hakları açısından, toplumsal cinsiyet te- melinde bir insan hakkı ve özgürlük ihlali olan kadına yönelik şiddet, kadınların toplumsal ve ekonomik yaşamdan mahrum bırakılmasının yanı sıra fiziksel ve ruhsal zarar görmelerine, sakat kalmalarına ve bazen de yaşamlarını yitir- melerine neden olmaktadır. Türkiye'nin imzala- mış olduğu uluslararası sözleşmeler ve Birleşmiş Milletler kararlarına göre kadına yönelik şiddete karşı mücadele devletin öncelikli sorumlulukları arasındadır (3).

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet doğrudan fiziksel, cinsel ya da duygusal olmasının yanı sıra kadın ticareti, taciz, ısrarlı takip, cinayet, zorla ve küçük yaşta evlendirme gibi çok farklı şekillerde ve dünyanın pek çok bölgesinde yaygın olarak görülmektedir. Kadınların sağlıklı, eşit, güvenli ve özgürce yaşama haklarının ihlali olan kadına yönelik şiddet, uzun yıllar hanenin dört duvarıyla sınırlı kalmış ve bir aile meselesi olarak algılan- mıştır. Utanma, aile meselelerini dışarıya yan- sıtmama, hatta normal karşılama gibi eğilimler nedeniyle çoğu zaman gizli kalmış ve resmi ka- yıtlara geçirilmemiştir (4). Günümüzde de bu

dünyada olduğu gibi Türkiye’de de önemli bir sorundur. Resmi rakamlar üzerinden istatistiklerin detaylı tutulması ve raporların yayınlanarak şeffaflık sağlanması kadına yönelik şiddet konusunda reel bir tablo ortaya koyarak mücadelenin örülmesine ve örgütlenmesine olanak sağlayacaktır. Bu olguda da mağdurun ölümünün kesici delici alet yaralanmasına bağlı iç organ değişimleri sonucu gerçekleştiği görülmektedir. Ölümün üzerinden uzun süre geçmesi nedeniyle yumuşak dokuların çürümmesine bağlı olarak cilt üzerinde herhangi bir lezyon tespit edilmemiş olsa da, detaylı bir kemik incelemesi sonrası lomber bölgede kemik üzerinde kesici delici aletle oluşturulmuş defekt tespit edilmiştir. Tabii bu noktada tüm kemiklerin çok detaylı incelenmesi ve tespit edilen defektlerde antemortem-perimortem-postmortem ayrımının dikkatli yapılarak travmanın meydana geliş mekanizmasının saptanması gerekmektedir.

Burada bir diğer önemli husus da kadın cinayetlerinde mağdurun yaşam boyu periyodik şiddete maruz kalmasıdır. Mağdur ile fail arasındaki ilişki türlerine bağlı olarak risk süreçleri farklılık göstermektedir. Yakın partner/eski partner tarafından işlenen kadın cinayetleri büyük oranda yakın partnerin kadın cinayetine varabilen sürekli ve artan yakın partner şiddeti ile karakterizedir. Ancak kadın cinayetine kurban giden mağdurların yaşam boyunca şiddet gördüklerine dair veriler genellikle adli ve tıbbi kayıtlar ile yakınların ifadelerinden tespit edilmektedir (18,26,27). Ülkemizde fiziksel ya da cinsel şiddete uğrayan kadınların tıbbi tedavi ya da adli makamlara başvuru oranları çok düşük olduğu göz önüne alındığında bu kayıtlardan bilgi edinilmesi de oldukça zorlaşmaktadır. Femisid vakalarında da otopsi sırasında ölüm sebebi tespit edilmekte, savcılık tarafından sorulmadığı takdirde kadına yönelik şiddetin geçmişe yönelik izleri ayrıntılandırılmamaktadır. Özellikle intihar ya da kaza menşei ölümelerde bu bulgular daha fazla önem arz etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, bu vakada olduğu gibi, şiddetin üzerinden uzun zaman geçse dahi özellikle kemiklere ulaşan travmalarda süregelen şiddetin izlerini tespit etmek

mümkün olabilir. Bu olguda da yüz kemiklerinde ve kostalardaki antemortem iyileşmiş kırık bulguları, kişinin yaşarken farklı dönemlerde künt travmaya maruz kaldığının delilleri olarak değerlendirilmiştir. İleri derecede çürümüş ya da iskeletleşmiş cesetlerde geçmişin izlerini tespit etmek görece daha kolaydır. Bununla birlikte taze ceset söz konusu olduğunda da, yumuşak dokuda herhangi bir lezyon görülme dahi yapılacak radyolojik incelemeyle aile içi şiddet olaylarında en yaygın olarak yüzde, kostalarda, önkol ve ellerde görülebilecek eski kırıkları tespit etmek mümkün olabilir (28,29,30). Özellikle kadın, yaşlı ya da çocuk ölümlerinde maktulün ölüm öncesinde sistematik olarak şiddete maruz kalması hem hukuki, hem sosyolojik, hem de vicdani açıdan önem kazanmaktadır.

Teşekkür: Bu çalışma önerisi Adli Tıp Kurumu Başkanlığı’nın Mart 2016’daki Eğitim ve Bilimsel Araştırma Komisyonu toplantısında kabul edilmiştir.

KAYNAKLAR

1. (BM) BM. CEDAW Komitesi’nin 19 Sayılı Genel Tavsiye Kararı. Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği. 1992. https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/08/cedaw_komitesinin_19_sayili_genel_tavsiye_karari.pdf (accessed October 3, 2020).
2. World Health Organization (WHO) Violence against women. WHO. 2017. <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> (accessed October 3, 2020).
3. Altınay AG, Arat Y. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet. İstanbul: Metis Yayınları, 2008.
4. Bulut MB, Yıldırım GA. Namus adına kadına uygulanan şiddet ve değer yönelimleri arasındaki ilişkiler. Turkish Stud Soc Sci 2018;13(26):217–34.
5. Yüksel-Kaptanoğlu İ, Çavlin A. Kadına yönelik şiddet yaygınlığı. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015;81–124.
6. Özcan NK, Günaydın S, Çitil ET. Domestic Violence Against Women In Turkey: A Systematic Review And Meta Analysis. Arch. Psychiatr. Nurs. 2016;30(5):620–9.
7. Krahé B. Violence against women. Curr. Opin. Psychol. 2018;19:6–10.
8. Merkezi H. Ayşe Paşalı’nın katili de “namusun” arkasına sığındı! soL Haber Portalı. 2011. <https://haber.sol.org.tr/kadinin-gunlugu/ayse-pasalinin-katili-de-namusun-arkasina-sigindi-haberi-39034> (accessed October 4, 2020).
9. Corry J. A Satirical View of London at the Commencement of the Nineteenth Century. London: T. Hurst,

- Paternoster-Row; Ogilvy and Son; Holborn; R. Ogle; Turnstile; and Ogle; and Aikman, 1801.
10. Russell DEH. Rape in Marriage. Indianapolis: Indiana University Press, 1990.
 11. Gazioğlu E. Kadın Cinayetleri: Kavramsallaştırma ve Sorunlu Yaklaşımlar. *Sos Polit Çalışmaları* 2013;7(30):89-99.
 12. Kayır GÖ, Kalav A. Woman Killing is Political and What Should Be Done To Prevent Femicide? International Conference on Knowledge and Politics in Gender and Women's Studies. METU GWS Conference, 2015;519-27.
 13. Kavak F, Aktürk Ü, Özdemir A, Gültekin A. The relationship between domestic violence against women and suicide risk. *Arch Psychiatr Nurs* 2018;32(4):574-9. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2018.03.016>.
 14. Rivas E, Bonilla E, Vázquez JJ. Influence of the history of abuse and suicidal attempts behavior among women victims of violence in Nicaragua. *J Community Psychol* 2020;48(2):387-97. <https://doi.org/10.1002/jcop.22260>.
 15. Tütüncüler A, Özer E, Karagöz YM, Beyaztaş FY. Evaluation of femicide cases committed between the years 1996-2005 in Antalya. *Omega (United States)*. 2015;71(2):198-210.
 16. World Health Organization (WHO) Understanding and addressing violence against women: Femicide. 2012. http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/rhr_11_35/en/ (accessed October 3, 2020).
 17. Russo A, Reginelli A, Pignatiello M, Cioce F, Mazzei G, Fabozzi O, et al. Imaging of Violence Against the Elderly and the Women. *Semin Ultrasound, CT MRI* 2019;40(1):18-24. <https://doi.org/10.1053/j.sult.2018.10.004>.
 18. von Warmer K, Roberts AR. Death by Domestic Violence: Preventing the Murders and Murder-Suicides. Wetsport, CT: Praeger, 2009.
 19. Tosun Altınöz Ş, Altınöz AE, Utku Ç, Eşsizoglu A, Candansayar S. Femicide: Psychosocial Characteristics of the Perpetrators in Turkey. *Int J Offender Ther Comp Criminol* 2018;62(13):4174-86. <https://doi.org/10.1177/0306624X18763765>.
 20. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi. Türkiye: Resmi Gazete, 2011.
 21. Oram S, Khalifeh H, Howard LM. Violence against women and mental health. *The Lancet Psychiatry* 2017;4(2):159-70. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(16\)30261-9](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(16)30261-9).
 22. Karal D, Aydemir E. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet. Ankara, 2012.
 23. Akadlı Ergöçmen B, Türkylmaz AS, Abbasoğlu Özgören A. Kadınların aile içi şiddetle mücadelesi. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015;149-76.
 24. Erkek Şiddeti Çetelesi. bianet. 2020. <http://bianet.org/kadin/bianet/133354-bianet-siddet-taciz-tecavuz-cetelesi-tutuyor> (accessed October 4, 2020).
 25. Veriler. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. 2020. <http://kadcincinayetleriniDurduracagiz.net/kategori/veriler?sayfa=1> (accessed October 4, 2020).
 26. Taştan C, Küçük Yıldız A. Dünyada ve Türkiye'de Kadın Cinayetleri: 2016-2017-2018 Verileri ve Analizleri. Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 2019.
 27. Toprak S, Ersoy G. Femicide in Turkey between 2000 and 2010. *PLoS One* 2017;12(8). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0182409>.
 28. Zara G, Freilone F, Veggi S, Biondi E, Ceccarelli D, Gino S. The medicolegal, psycho-criminological, and epidemiological reality of intimate partner and non-intimate partner femicide in North-West Italy: looking backwards to see forwards. *Int J Legal Med* 2019;133(4):1295-307. <https://doi.org/10.1007/s00414-019-02061-w>.
 29. Rosen T, Bloemen EM, Lofaso VM, Clark S, Flomenbaum NE, Lachs MS. Emergency Department Presentations for Injuries in Older Adults Independently Known to be Victims of Elder Abuse. *J Emerg Med* 2016;50(3):518-26. <https://doi.org/10.1016/j.jemermed.2015.10.037>.
 30. Matteoli M, Piacentino D, Kotzalidis GD, Serata D, Rapinesi C, Angeletti G, et al. The clinical and radiological examination of acute intimate partner violence injuries: A retrospective analysis of an Italian cohort of women. *Violence Vict* 2016;31(1):85-102. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.VV-D-14-00107>.
 31. Loder RT, Momper L. Demographics and Fracture Patterns of Patients Presenting to US Emergency Departments for Intimate Partner Violence. *JAAOS Glob Res Rev* 2020;4(2):e2000009. <https://doi.org/10.5435/jaaosglobal-d-20-00009>.